

Raad voor de
rechtspraak

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste commissie voor Europese Zaken
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Afdeling Strategie

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t (088) 361 00 00
f (088) 361 00 22
www.rechtspraak.nl

datum 8 februari 2019
contactpersoon J. Breeuwsma
ons kenmerk UIT 11414/Strat./JB./eb
onderwerp Position paper voor rechtsstatelijke ontwikkelingen in Polen en Hongarije

Geachte leden,

De Raad voor de rechtspraak dankt de vaste Kamercommissie voor de uitnodiging om deel te nemen aan het rondetafelgesprek over rechtsstatelijke ontwikkelingen in Polen en Hongarije.

Aanleiding

Naast democratie en fundamentele rechten is rechtsstatelijkheid één van de fundamentele waarden waarop de Europese Unie is gestoeld. Onderdeel van de rechtsstatelijkheid is de onafhankelijke rechtspraak. De gedeelde waarden zijn ontwikkeld en vastgelegd in wet- en regelgeving die de Europese lidstaten al meer dan 60 jaar met elkaar delen. Het behoud en beschermen van de rechtsstatelijkheid is zowel een verantwoordelijkheid voor de rechtsprekende macht als voor de wetgevende en uitvoerende macht.

De afgelopen jaren is de rechtspraak in Polen en Hongarije, maar ook in andere Europese lidstaten, onder toenemende druk komen te staan. In sommige gevallen gaat het om één incident, in andere gevallen zijn de aanpassingen in het rechtsbestel van dien aard dat de invloed van de uitvoerende macht op de rechtsprekende macht structureel wordt vergroot.

Standpunt Raad voor de rechtspraak

De Raad voor de rechtspraak maakt zich grote zorgen over deze ontwikkelingen. Allereerst omdat onze collega rechters zich beperkt voelen in hun onafhankelijkheid en zij hun werk niet goed meer kunnen doen. Daarnaast kunnen de veranderingen in bijvoorbeeld Polen directe gevolgen hebben voor de Europese rechtscultuur waar de Nederlandse rechtspraak onderdeel van is zoals in het geval van uitleveringsverzoeken.

Voor de Raad zijn de gedeelde Europese standaarden over een onafhankelijke rechtspraak de sleutel voor een goed functionerende rechtsstaat. Deze standaarden vormen voor de Raad als lid van het Europees netwerk van de Raden voor de rechtspraak (ENCJ) het kader van waaruit de ontwikkelingen in andere EU lidstaten worden gezien en gemonitord.

ENCJ

Ter bevordering van de rechtsstaatontwikkeling zet de Raad in op actieve deelname aan een aantal belangrijke Europese netwerken. Waar de andere staatsmachten een duidelijkere vertegenwoordiging op Europees niveau kennen binnen de bestaande EU instellingen, is de rechtsprekende macht over verschillende netwerken verdeeld. Deze netwerken ontwikkelen standaarden over de onafhankelijkheid van de rechtspraak. Zo worden er opinies, gemeenschappelijke standaarden en rapporten ontwikkeld in het ENCJ maar ook in verschillende commissies van de Raad van Europa. Uit recente uitspraken van de

Raad voor de
rechtspraak

datum 25 juni 2018
kenmerk
pagina 2 van 3

Europese Commissie, maar ook van het Europees Hof van Justitie blijkt dat er steeds meer waarde wordt gehecht aan de Europese standaarden op het gebied van onafhankelijke rechtspraak. Zo verwees de Europese Commissie in haar aanbevelingen aan de Poolse regering naar de Europese standaarden over de onafhankelijkheid van de rechtspraak.¹

Voor de Raad is het ENCJ het belangrijkste netwerk in Europees verband. Het ENCJ brengt de nationale rechtspraakorganisaties uit de EU lidstaten samen die onafhankelijk zijn van de uitvoerende en wetgevende macht. Deze rechtspraakorganisaties zijn verantwoordelijk voor de ondersteuning van de Rechtspraak in het uitspreken van onafhankelijke rechtspraak.

De Raad voor de rechtspraak is één van de oprichters van het ENCJ en heeft altijd een actieve bijdrage geleverd aan de inhoudelijke werkgroepen. Ook is de Raad meerdere malen lid geweest van het bestuur van het ENCJ. Afgelopen zomer is mr. C.H.W.M. Sterk, lid van de Raad voor de rechtspraak, tot President van het ENCJ verkozen voor de periode 2018-2020.

Polen

Op 17 september 2018 heeft het ENCJ het besluit genomen om de Poolse Raad (Krajowa Rada Sądownictwa, KRS) als lid te schorsen.² Dit besluit is niet zomaar genomen. Net als bij de schorsing van de Turkse Raad (HSYK) als waarnemer van het netwerk in 2016³, is er een langdurig traject aan de besluitvorming vooraf gegaan waarin thema's als hoor en wederhoor, het voeren van gesprekken en het delen van formele standpunten centraal stonden. Vanaf 2015 heeft de Poolse Regering meerdere voorstellen gedaan voor het hervormen van de rechtspraak in Polen en heeft het Parlement wetten aangenomen die de hele rechtspraak fundamenteel hebben veranderd. De hervormingen, die vaak in een zeer korte tijd door beide Kamers van het Poolse Parlement werden doorgevoerd, leidden ertoe dat de onafhankelijkheid van de Poolse rechtspraak werd aangetast. Hierbij gaat het onder meer om de wetswijziging waardoor leden van de Poolse Raad niet langer door hun collega rechters worden verkozen, maar door het Parlement worden benoemd.

De ENCJ is voor hervormingen van de rechtspraak, maar niet in het geval deze tot doel of als effect hebben de onafhankelijkheid van de rechtspraak aan te tasten. Verder dient de rechtspraak een serieuze bijdrage te kunnen leveren aan de hervormingen.⁴ Het ENCJ heeft in diverse standpunten haar zorgen over de situatie in Polen geuit.⁵ Ook zijn er verschillende bezoeken afgelegd aan Polen, mede op verzoek van de vorige, door collega rechters verkozen, Poolse Raad. Het laatste bezoek van het bestuur van het ENCJ vond plaats in juni 2018. Tijdens dit bezoek is uitgebreid gesproken met de KRS, de Poolse Hoge Raad, rechtersverenigingen en met de Poolse Ombudsman.

¹ Commission Recommendation of 26.7.2017 regarding the rule of law in Poland complementary to Commission Recommendations (EU) 2016/1374 and (EU) 2017/146, via http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-2161_en.htm

² ENCJ suspends Polish National Judicial Council – KRS, <https://www.encj.eu/node/495>

³ ENCJ votes to suspend the Turkish High Council for Judges and Prosecutors, <https://www.encj.eu/node/449>

⁴ 'Judges and Councils for the Judiciary should be closely involved in the formation and implementation of all plans for the reform of the judiciary and the judicial system', Distillation of ENCJ Principles, Recommendations and Guidelines 2004-2017, via

https://www.encj.eu/images/stories/pdf/workinggroups/encj_distillation_report_2004_2017.pdf

⁵ <https://www.encj.eu/articles/96>

Raad voor de
rechtspraak

datum 25 juni 2018
kenmerk
pagina 3 van 3

Uiteindelijk is de conclusie van het ENCJ dat de benoeming van de nieuwe, door het Poolse Parlement gekozen, Poolse Raad onvoldoende waarborgen kent om de onafhankelijkheid van de Raad te kunnen garanderen. Dit is een essentiële voorwaarde voor het lidmaatschap van het netwerk.

Het ENCJ zal in contact blijven met de KRS en de situatie in Polen blijven monitoren. Zo zal de President van het ENCJ in het voorjaar met een delegatie van het bestuur naar Polen afreizen om te spreken met diverse partijen over de praktijk van de disciplinering van rechters.

Het ENCJ staat klaar om de Poolse Raad te ondersteunen in het hervormingsproces om te voldoen aan de Europese standaarden voor Raden voor de rechtspraak. De hoop is dat er op die manier samen met de KRS kan worden gewerkt aan het (hernieuwde) lidmaatschap van KRS bij de ENCJ.

Hongarije

Naast Polen, monitoren de Raad en het ENCJ de situatie in Hongarije ook actief.

Tijdens een laatste bezoek van het ENCJ in Hongarije in juli 2018 is onder meer gesproken met de Hongaarse Raad voor de rechtspraak (Országos Bírói Tanács) en de Minister van Justitie. Daarbij is gesproken over de besturing van de Rechtspraak en het opzetten van een nieuw systeem voor bestuursrechtelijke rechtspraak. Op verzoek van de Minister van Justitie heeft het ENCJ input geleverd met betrekking tot de hervorming van de bestuursrechtspraak in Hongarije.⁶ Er is tot nu toe niet veel gedaan met deze input. Het ENCJ zal ook input leveren met betrekking tot de hervorming van het bestuur van de rechterlijke macht. Deze maand brengt de President van het ENCJ met een delegatie van het bestuur een bezoek aan Boedapest.

Conclusie

De Raad zal de ontwikkelingen in de genoemde landen blijven volgen, bilateraal maar ook via het ENCJ. Samenwerking en dialoog staan daarbij voorop waarbij de fundamentele waarden van de Europese Unie dienen te worden gerespecteerd. Daar zal de Raad voor blijven staan.

Hoogachtend,

mr. C.H.W.M. Sterk
Lid Raad

⁶ ENCJ Board sends replies to Hungarian Minister of Justice, <https://www.encj.eu/node/507>